

ГРАМАДЗКАЕ ЖЫЦЦЕ І МАСТАЦТВА

Беларускі Народны Тэатр у Рызе

24 сакавіка ў фабрычным райёне г. Рыгі, на так званай Чырвонай Дзвіне па Сымонаўскай вуліцы № 16, аткрыўся Беларускі Народны Тэатр.

Аткрыццё Беларускага Тэатру ў Рызе з'яўляецца новым, вельмі важным дасягненнем беларускае нацыянальнае меншасці ў Латвіі. Да аткрыцця свайго сталага тэатру, латвійскія беларусы рыхтаваліся ўжо даўно, але толькі ў гэтым годзе здолелі паставіць гэтую справу на належны грунт.

Першая спроба залажыць сталы беларускі тэатр ў Латвіі была зроблена яшчэ ў 1921 годзе. Высілкамі гр. гр. К. Езавітава і І. Дварчаніна была арганізавана вандроўная беларуская трупа, якая, пад кіраўніцтвам рэжысёра С. Заліўскага, з вялікім поспехам паставіла шэраг беларускіх спектакляў у Дзвінску, Рэжыцы, Краслаўцы і Бароўцы, выклікаючы ўсюль зацікаўленне да беларускага мастацтва і ўзбуджаючы сярод беларускае меншасці нацыянальную свядомасць. Аднак адсутнасць якое колечы дапамогі і вялікія выдаткі на раз'езды, якія рабіліся часта-густа коньмі на вялікую адлегласць, спынілі працу вандроўнае трупы, а рэжысёр яе С. Заліўскі і большасць артыстаў выехалі на вёску, дзе яны атрымалі пасады вучыццалёў у беларускіх пачатковых школах.

Першая вандроўная беларуская трупа ў Латвіі, працаваўшая ў 1921 годзе пры Т-ве „Бацькаўшчына“ ў Дзвінску.

З пачатку 1922 году ў Дзвінску, з ініцыятывы гр. гр. Э. Будзько і К. Езавітава ды пад рэжысурай маладога, энэргійнага артысты Я. Камаржынскага, арганізуецца і рэгулярна працуе новая беларуская трупа, якая ладзіць свае спектаклі ў мясцовым клубе, ў зале латгальскага клубу „Саўле“, у клубе чыгуначнікаў і інш, ды,

Вандроўны гурток другой беларускай трупы, працаваўшай ў 1922 годзе ў Дзвінску і правінцыі.

увосені 1922 году, калі скончыўшыя курсы артысты і сам рэжысёр Я. Камаржынскі атрымалі вучыцельскія пасады, уся трупа раз'ехалася па школах.

З аткрыццём з пачатку 1922-23 навучальнага году ў Дзвінску і Люцыне беларускіх гімназіяў і з разьвіццём беларускае школьнае працы ў Латгальскай правінцыі, беларуская тэатральная праца вельмі пашыраецца. Наўзор вандроўнае і Дзвінскае трупы, па вёсках паўстаюць гурткі аматараў, якія, пад кіраўніцтвам беларускіх вучыцялёў, былых удзельнікаў абодвух Дзвінскіх тэатральных беларускіх труп, робяць шматлічныя пастаноўкі ў вясковых беларускіх школах. У гэтай працы прыймае ўдзел ужо значны лік выдатных беларускіх сіл і выяўляюцца новыя сілы з ліку вясковае моладзі. З працаўнікоў 1923 і 1924 гадоў асабліва трэба адмеціць, апрача ўжо ўспамінаемых грамадзян, працу грамадзянкі П. Мядзіолкі, якая кіравала драматычнаю дружнаю Дзвінскае Беларускае Гімназіі,

нарэшці адважваецца ўзнавіць спробы вандроўнае трупы і вязжае ў Прыдруйшчыну, Ізабеліншчыну і іншыя беларускія гміны Латгаліі. Але і гэта другая беларуская трупа працавала толькі адзін год. Кадры яе складаліся з слухачоў Беларускіх Аднагадовых Настаўніцкіх Курсаў у Дзвінску, а таму

Драматычны гурток пры Краслаўскім Т-ве «Бацькаўшчына», які працаваў у 1922 і 1923 гадох у Краслаўцы.

грамадзяніна С. Казэкі, які кіраваў працаю драматычнае дружыны Люцынскае Беларускае гімназіі, вясковага настаўніка М. Талеркі, які ладзіў пастаноўкі з вучнямі сваёй Шнёкаўскай школы ды з бальбінаўскай моладзьцю ў Бальбінове, Пустыне і Прыдруйшчыне, вучыцеля Д. Казлоўскага, які арганізаваў беларускія спектаклі ў Краслаўцы, а таксама працу грамадзян Н. Пінскай, Л. Клагіш і М. Дзямідава, якія ладзілі беларускія спектаклі ў г. Рызе.

Драматычная дружына і хор Дзвінскае Беларускае Гімназіі, якія выяўлялі асабліва энэргійную працу ў 1923 і 1924 гадох пад кіраўніцтвам гр. П. Мядзіолкі.

Ужо з пачатку 1924 году сярод беларускага грамадзянства ў Латвіі пачаўся рух за стварэньне асобнага тэатральнага беларускага таварыства, якое ўзяло-б на сябе аб'яднаньне ўсіх тэатральных пачынаньняў беларускае меншасьці і наладзіла-бы справу арганізацыі сталага беларускага тэатру, забяспечыўшы яму палезныя сродкі на працу.

На вялікі жаль, арганізацыя беларускага тэатральнага таварыства не змагла адбыцца ні ў 1924-ым, ні ў 1925-ым ні ў 1926-ым гадох, бо знамяніты „Беларускі працэс“, які цягнуўся з сярэдыны 1924 па сярэдыну 1925 году, на цэлыя два гады спыніў нямаль усе праявы беларускага грамадзкага жыцьця ў Латвіі. Аматырскія пастаноўкі, зразумела адбываліся, але арганізацыя сталага тэатру затармазілася на значны час.

Драматычны гурток Люцынскае Беларускае Гімназіі, які ладзіў пастаноўкі ў 1923 і 1924 гадох у Люцыне і на вёсках Люцыншчыны.

Толькі ў 1927 годзе залажылася нарэшці „Беларускае Тэатральнае Таварыства ў Латвіі“, якое, здабылася на дзе-якія грашовыя сродкі, арганізавала ў Дзвінску і Рызе студзійныя заняткі для

аматараў, пад кіраўніцтвам выдатных артыстаў латыскіх тэатраў і гэткім чынам за год сваёй працы, падрыхтавала грунт для закладзін сталых беларускіх тэатраў у Рызе і Дзвінску.

Дзіцячая беларуская група,
арганізаваная вучыццям М. Талеркай у Інды, сфатаграфавана ў п'есе „Цар Максіміліян“.

* * *

У дзень аткрыцця Беларускага Народнага Тэатру ў Рызе, 24 сакавіка г. г., стаўлена была вядомая п'еса Янкі купалы „ПАЎЛІНКА“. П'еса прайшла з добрым поспехам: яна цёпла спаткана латвійскай прэсай, якая апрача рэцэнзіяў змясьціла яшчэ і фатаграфіі артыстаў і асобныя сцэны; яна зрабіла добрае ўражаньне на глядачоў, сярод якіх было шмат гасьцей іншых нацыянальнасьцяў, яна паказала, нарэшці, якія багатыя сцэнічныя магчымасьці закладзены ў беларускіх п'есах і як ярка яны могуць быць выяўлены на сцэне пры належным мастацкім кіраўніцтве.

Рэжысёрам Рыскага Беларускага Народнага Тэатру запрошаны выдатны артыста Латыскага Нацыянальнага Тэатру, грамадзянін Ян Шабэрт, які зьяўляецца вучням вядомага расійскага артысты Станіслаўскага. Першая пастаноўка была рэалістычнай, але далей будуць зроблены спробы і канструктыўныя.

Склад артыстаў трэба лічыць вельмі ўдалым. Нямаль усе яны выхаванцы беларускіх гімназіяў, курс якіх яны ўжо скончылі, а зараз зьяўляюцца вучыццямі беларускіх школ у Рызе, студэнтамі рыскіх вышэйшых школ, або слухачамі дзяржаўных беларускіх настаўніцкіх курсаў у Рызе.

З маладых артыстаў прэса ўжо адмеціла: Надзею Мікалаеву (Паўлінка), Міколу Трубецкага (Пранцысь) і Параськеву Раманоўскую (Альжбета).

Рыскі Беларускі Народны Тэатр ня думае абмяжавацца выключна працаю сярод рыскіх беларусаў, але намеціў сабе шэраг пастановак і ў правінцыі. Першыя дзве пастаноўкі адбыліся ў Люцынскім павеце: 17 красавіка ў Старой Слабадзе, а 16 красавіка ў Рунданах; тутакі ставілася тая-ж „Паўлінка“.

Трупа Рыскага Беларускага Народнага Тэатру на сцэне Т-ва „Беларуская Хата“ у Рызе, у п’есе „Паўлінка“.

У сваёй працы Беларускі Народны Тэатр спадзяецца на падтрымку беларускага грамадзянства, Латвійскага Культурнага Фонду, які ўжо зрабіў першае невялічкае асыгнаваньне ў ліку 600 латаў, і Беларускага Аддзелу, сродкі якога хаця-ж і вельмі абмежаваныя, але які таксама асыгнаваў ужо Тэатральнаму Т-ву 130 латаў. Есьць надзея што мясцовая дума г. Рыгі таксама падтрымае Рыскі Беларускі Народны Тэатр, як падтрымоўвае яна штогоднымі субсыдыямі тэатры іншых нацыянальнасьцяў, працуючыя ў Рызе.

Кастусёнак.

Апошнія навіны з грамадзкага жыцьця.

У Латвіі.

Раскол у партыі сацыял-дэмакратаў усё больш нарастае і напружваецца. На адбыўшымся 31-га сакавіка і 1-га красавіка партыйным Кангрэсе выявілася, што ў партыі існуе тры групы: левая, або „опазыцыя“, якая дамагаецца, каб партыя прытрымоўвалася сваёй праграмы, правая, або „позыцыя“, якая ўсё больш схіляецца да сапрацаўніцтва з абывацелямі і буржуазіяй, і, нарэшці, сярэдняя група, якая ня ведае што ей рабіць, куды кінуцца і каго падтрымліваць: „опазыцыю“, ці „позыцыю“. Гэта апошняя група атрымала на кангрэсе назву „балота“.

Новая партыя «незалежных сацыялістаў» паўстала апошнімі месяцамі. Партыя незалежных дамагаецца стварэньня адзінага фронту ўсіх працоўных у іх змаганьні з буржуазіяй за палепшаньне сваёй долі. Шмат сацыял-дэмакратаў, незадаволеных унутрашняй грызнёй у сваёй партыі, пераходзе ў партыю незалежных сацыялістаў. Партыя незалежных выдае сваю газэту пад назовам „Vards“, якая шмат піша і аб беларусах. 15 красавіка партыя рабіла ў Рызе свой першы публічны мітынг, на якім было прысутна шмат народу і паміж іншым зьявіліся і выдатнейшыя прадстаўнікі „опазыцыі“ з партыі „сацыял-дэмакратаў“.